

משנה שביעית פרק ה

Mishnah Shevi'it, chapter 5

(1) White figs [which take three years to fully ripen] have the law of *shemittah* applied to them in the second year [of the *shemittah* cycle], since they ripen once in three years [thus, if the fruit emerged during *shemittah* it takes that year and the next for it to ripen and then it is picked the following year]. Rabbi Yehudah says: *Parsaot* figs [which take two years to fully ripen] have the law of *shemittah* applied to them in the year following the seventh year, since they ripen once in two years. They said to him: This [that we identify the fig with the year that it emerged rather than the year that it was picked] was only said in regard to the species of white figs [*parsaot* figs, however are treated as vegetables and are identified as being of the year they are picked].

(2) If *lof* [a type of onion buried under the ground for storage] is placed in the soil for preservation during the *shemittah* year, Rabbi Meir says: It must be [buried] not less than two *se'ah* in quantity; [the pile in the hole must be] three handbreadths in height, and covered with earth, one handbreadth deep [and thus, remove any appearance of planting]. The Sages say: It must not be less than four *kav* in quantity, [piled] one handbreadth high, and covered with earth, one handbreadth deep. It should be buried in ground over which people tread [thus stifling growth].

(3) [The verse states: "And all of its produce may (also) be eaten by your domestic animals and by the wild animals that are in your Land." (Leviticus 25:7) The juxtaposition of the domestic animal to the wild animal teaches, that as long as

רבנו עובדיה מברטנורא

א בנות שוח. תאנים לבנות המגדלות מג' שנים לג' שנים: **שביעית שלהם שנה שניה.** של שמיטה דפירות החונטים בשביעית אין נגמר בישולן עד שנה שניה של שמיטה שהיא ג' לחניטה ואז נהוג בהן דין שביעית דבתר חטנה אולינן: **פרסיות.** מין תאנים העושים משתי שנים לשתי שנים, ואין הלכה כר' יהודה: **ב הטומן את הלוף.** מין ממיני הבצלים שרגילים לטמנן בארץ: **לא יפחות מסאתים.** משום דמחזי כזורע, עד שיטמין מהם סאתים בחפירה אחת על גובה ג' טפחים שלא יהיו מפוזרים, אלא יהיה גובה הכרי והצבור שלשה טפחים, וטפח עפר על גבי הכרי: **וטומנו במקום**

א בנות שוח, שביעית שלהן, שניה, שהן עושות לשלש שנים. רבי יהודה אומר, הפרסאות, שביעית שלהן, מוצאי שביעית, שהן עושות לשתי שנים. אמרו לו, לא אמרו, אלא בנות שוח: **ב הטומן את הלוף בשביעית,** רבי מאיר אומר, לא יפחות מסאתים, עד גבה שלשה טפחים, וטפח עפר על גביו. **וחכמים אומרים,** לא יפחות מארבעה קבים, עד גבה טפח, וטפח עפר על גביו. **וטומנו במקום דריסת אדם:** ג לוף

wild animals have a particular food available for them to eat in the field, then you may store some of that particular food to feed your domestic animals from your house. However, once consumed, you must remove that which you had in your house and declare it ownerless; this is referred to

as *biur*. Once removed, there is an argument (Shevi'it 9:8) as to who may partake of this produce. Rabbi Yehudah maintains that only the poor may do so, while Rabbi Yose maintains that anyone, including the prior owner, may take, as well as the poor.] If *lof* [which consists of two parts, the bulb buried underneath the ground (which is *lof* subject to *biur* since there is always a supply available in the ground) and the leafy part which is above ground (and is subject to *biur*)] has remained [in the ground until] after the passing of the seventh year, Rabbi Eliezer says: If the poor had gathered the leaves [of the *lof* during the *shemittah* year], all is well; but if not [resulting in the leaves now containing growth of the *shemittah* year as well as the eighth year], then he must make an accounting with the poor [i.e., he may only take that which he estimates grew during the eighth year; the rest, he must give to the poor. Rabbi Eliezer holds like Rabbi Yehudah that after *biur*, the produce belongs only to the poor]. Rabbi Yehoshua [who believes like Rabbi Yose that all may partake of the *biur* produce] says: If the poor had gathered the leaves, all is well; if not, no accounting is necessary [since he, himself, is also entitled to it].

(4) [Completely ripe] *lof* of the sixth year that remains until the seventh [with no further growth], similarly summer onions and dyer's madder grown in choice soil,

רבנו עובדיה מברטנורא

דריסת האדם. כדי שלא יצמח. והלכה כחמים: **ג** לוף שעברה עליו שביעית. ונכנסה עליו שמינית שהוא מתקיים זמן מרובה בארץ במחורב: **אם לקטו עניים את עליו לקטו.** דעלי הלוף יש להן ביעור ועיקרו אין לו ביעור כדתנן לקמן בפרק ז', הלכך אם לקטו עניים את עליו בשביעית לקטו, ואם לאו ונכנסו לשמינית וגדלו העלץ ונמצאו גידולי שביעית ושמינית מעורבב יחד: **יעשה חשבון.** וישער כמה גדל מהן בשביעית ויתן לעניים. דרבי אליעזר סבר כרבי יהודה, דאמר לקמן עניים אוכלים אחר ביעור ולא עשירים: **רבי יהושע אומר אין לעניים עמו חשבון.** דסבר כרבי יוסי, דאמר לקמן אחד עניים ואחד עשירים אוכלים אחר הביעור. והלכה כרבי יהושע: **ד לוף של ערב שביעית.** שנשלם מערב שביעית ולא הוסיף צמחים בשביעית, שאם הוסיף צמחים בשביעית אסור

שעברה עליו שביעית, רבי אליעזר אומר, אם לקטו העניים את עליו, לקטו. ואם לאו, יעשה חשבון עם העניים. רבי יהושע אומר, אם לקטו העניים את עליו, לקטו. ואם לאו, אין לעניים עליו חשבון: **ד לוף של ערב שביעית,** שנכנס לשביעית, וכן בצלם הקיצונים, וכן פואה של עדית, בית שמאי

the School of Shammai say it must be uprooted with wooden rakes [using metal implements resembles working the land]. The School of Hillel say: [Even] with metal spades [since this is not the usual implement used, people seeing this will not attribute this to working the land]. However, they both agree, in the case of dyer's madder growing [wild] in rocky soil, that they may be uprooted with metal spades [since no one sows on rocky soil even the School of Shammai permits with metal spades].

(5) From when may one purchase *lof* after the seventh year [without fear that it might be *shemittah* produce, in the case of a seller who is suspect]? Rabbi Yehudah says: At once [since as stated in the Mishnah above, *lof* dug up during *shemittah* must be done in an unusual manner, prohibited *shemittah* produce was not likely to be available in the market immediately after *shemittah*]; but the Sages say: [Only] when the new [eighth-year] crop is abundant.

(6) These are implements that a craftsman may not sell in the seventh year [to one who is suspect regarding the laws of *shemittah*]: A plow and all its accessories, a yoke [to connect a plow to the animals], a winnowing-fork, and a mattock; but he may sell a hand sickle, a scythe, and a cart with all its implements [since one

רבנו עובדיה מברטנורא

לעקרו משום הפסד פרי: הקיצונים. יש מפרשים שזורעו בקיץ, ויש מפרשים מיוחדות לקיץ שזן יבשות מאד: פואה של עירית. הגדילה בשדה שמינה: פואה. צבע אדום שקורין רי"א בלע"ז: במאפורות של עץ. במרה שחופרים בו את הקרקע של עץ, ולא של ברזל שלא יראה כעובד את הארץ: בקרדומות של מתכות. ולא חיישינן דלמא מחזי כעבודה: בפואה של צלעות. כמו סלעות בסמך, פואה הגדילה בין הסלעים, כיון דאין דרך לזרוע שם לא מחזי כעובד את הארץ. פירוש אחר, צלעות כמו ולצלע המשכן (שמות נו), כלומר, צדי השדה שאין דרך לזרוע שם: ה רבי יהודה אומר מיד. ואף על גב דבשאר ירקות מודה רבי יהודה דאסור עד שיעשה כיוצא בו, בלוח הואיל וצריך לעקרו לבית שמאי במארופית של עץ, ולבית הלל בקרדומות של מתכות, ואין דרך לעקרו בשביעית אלא על ידי שינוי, הלכך במוצאי שביעית לא שכיח דאיסורא, ומשום הכי מותר מיד, אבל ירק שלא גזרו שלא לתלשו כי אורחיה, שכיח נמי דאיסורא בשמינית, לפיכך אסור עד שיעשה כיוצא בו: משירבה החדש. בירושלמי מפרש דהיינו מן הפסח ואילך. והלכה כחכמים:

אומרים, עוקרין אותן במארופות של עץ. ובית הלל אומרים, בקרדומות של מתכת. ומודים בפואה של צלעות, שעוקרין אותה בקרדומות של מתכת: ה מאימתי מתר אדם לקח לוף במוצאי שביעית, רבי יהודה אומר, מיד. וחכמים אומרים, משירבה החדש: ו אלו כלים שאין האמן רשאי למכרם בשביעית, מחרשה וכל כליה, העול, והמזורה, והדקר. אבל מוכר הוא מגל יד ומגל קציר, ועגלה

may cut small amounts from fields left open to the public]. This is the general principle: Any tools used for prohibited work may not be sold in the seventh year; but, if it is used both for a prohibited and a permissible purpose, it may be [sold].

(7) The potter may sell [to one who is suspect regarding the laws of *shemittah*] five oil-jars and fifteen wine-jars, for this is the usual amount one collects from ownerless [*shemittah*] produce; but if he brought more than this [i.e., more wine and oil than would fit into the aforementioned jars, we don't say that he probably collected this illegally from a field which was not accessible to the public and therefore], it is permissible [to sell him more jars]. One may sell [more jars] to gentiles in Israel [and we do not fear that he may resell them to a Jew] and to Jews in other lands.

(8) The School of Shammai say: One must not sell him [one who is suspect regarding the laws of *shemittah*] a plowing cow in the seventh year, while the School of Hillel permit, since he can slaughter it [and use it for food. The School of Shammai maintain that one usually does not slaughter a cow that was trained to pull a plow]. One may sell him produce even during the planting season [we may assume that he uses it as food], and one may lend him a *se'ah* measure although it is known that he has a threshing-floor [we may assume that he is using

רבנו עובדיה מברטנורא

ו שאין האומן רשאי למוכרן בשביעית. למי שהוא חשוד על השביעית, אבל למי שאינו חשוד שרי, דאינו קונה אלא להצניע עד [אחר] שביעית: מזרה. שזורין בו התבואה בגורן: דקר. כמין יתד של ברזל שקורין קולטר"ו בלע"ז והוא עשוי לחפור בו את הקרקע לשון וידקור את שניהם (במדבר כה): מגל יד ומגל קציר ועגלה. מותרין שמא הוא [רוצה] לקצור מן ההפקר ולהביא בעגלה למאכל ביתו ואין אסור אלא להביא הרבה לעשות אוצר: ז היוצר. אומן העושה כלי חרס מוכר אפילו לחשוד על השביעית, חמש כדי שמן, וחמש עשרה כדי יין, וליכא למיחש שמא רוצה כולם לשמן או כולם ליין שניכרים הן אותם של יין מאותם של שמן, שהעפר שעושים ממנו כדי יין אינו דומה לעפר שעושים ממנו כדי שמן: ואם הביא יותר מכאן מותר. ולא חיישינן שמא מן המשומר דשביעית הביא: מוכר לנכרי בארץ. ולא חיישינן שמא יחזור הנכרי וימכרם לישראל החשוד: ולישראל בחוצה לארץ. ולא חיישינן שמא יוליכם בארץ, אי נמי שמא יכניס לתוכן יין ושמן של שביעית שהביא מארץ ישראל, דלא החמירו חכמים כל כך: ה שהוא יכול לשחטה. ובכל דהוא

וְכָל כְּלִיָּהּ. זֶה הַכֶּלֶל, כָּל שֶׁמְלֹאכְתּוֹ מִיַּחְדָּת לְעִבְרָה, אֲסוּר. לְאֲסוּר וּלְהַתֵּר, מִתֵּר: ז הַיּוֹצֵר, מוֹכֵר חֶמֶשׁ כִּדֵּי שֶׁמֶן וְחֶמֶשׁ עֶשְׂרֵה כִּדֵּי יַיִן, שֶׁכֵּן דְּרִבּוֹ לְהֵבִיא מִן הַהֶפְקֵר. וְאִם הֵבִיא יוֹתֵר מִכֵּאן, מִתֵּר. וּמוֹכֵר לְנֹכְרֵי בְּאַרְץ, וְלִישְׂרָאֵל בְּחוּצָה לְאַרְץ: ה בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, לֹא יִמְכֹּר לוֹ פֶּרֶה חוֹרֶשֶׁת בְּשִׁבְעִית. וּבֵית הִלֵּל מְתִירִין. מִפְּנֵי שֶׁהוּא יְכוּל לְשַׁחְטָהּ. מוֹכֵר לוֹ פְּרוֹת בְּשַׁעַת הַזֶּרַע, וּמִשְׂאֵיל לוֹ סֵאתוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ גֶרֶן,

it in the process of permissible grinding, rather than prohibited storage]. One makes small change for him even though it is known that he has workers [who are illegally working the land, since it is possible that he needs the change for other purposes]. But regarding all these cases [listed above], if he states clearly [that he

ופורט לו מעות אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלים. וכלן, בפרוש, אסורין: ט משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית, נפה וכברה, ורחים ותנור. אבל לא תבור ולא תטחן עמה. אשת חבר, משאלת לאשת עם הארץ, נפה וכברה, ובוררת וטוחנת ומרקדת עמה. אבל משתטיל המים, לא תגע אצלה, שאין מחזיקין ידי

requires them for unlawful purposes], they would be forbidden.

(9) A woman may lend to her friend who is suspect regarding the laws of *shemittah* [for example, she may be using produce which did not have *biur*], a sifter, a sieve, a hand-mill, or an oven [since all of these can be used for other purposes than the preparation of food]; however, she may not [actually] sort or grind with her [since she may be assisting in the preparation of prohibited food]. The wife of a *haver* [one who is careful in the observance of the laws of purity and Levitical gifts] may lend to the wife of an *am ha'aretz* [one who is careless in the observance of the laws of purity and Levitical gifts] a sifter and a sieve and may even sort, grind or sift flour with her [we do not fear that she is helping in the preparation of prohibited untithed food since most *amay ha'aretz* do actually tithe their food. Furthermore, before the produce has become wet, it is not susceptible to impurity and thus, there is no fear she is defiling consecrated food]; however once she poured water [over the flour, it now becomes subject to *hallah* (the gift of dough given to the priest) which is a consecrated food and it also now becomes susceptible to impurity therefore], she should not help her, for no assistance must be given to transgressors [since the *am ha'aretz*, his family and vessels are assumed to be in an impure state she is now defiling the dough

רבנו עובדיה מברטנורא

דמצינן למתלי תלינן, ובית שמאי סברי דאין דרך כלל לשחוט פרה העומדת לחרשה: אפילו בשעת הזרע. ולא אמרינן ודאי לזריעה הוא לוקח דתלינן לאכילה הוא רוצה: שיש לו גורן. ולא חיישנן שמא מודד להכניס לאוצר, דאיכא למתלי דלטהינה הוא מודד: ופורט לו מעות. מחליף לו מעות בפרוטות: אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלים. ונמצא מסייע ידי עוברי עברה, דאמרינן שמא לשאר צרכיו הוא צריך: וכולם. אם פירש שלדבר אסור רוצה אותם אסור: ט החשודה על השביעית. לאכול פירות שביעית אחר הביעור בלא ביעור: נפה. שאני אומר לספור בה מעות היא לוקחת: כברה. שאני אומר לכבור בה את החול: רחיים. דשמא לטחון בהן סמנין: תנור. שמא לייבש

and thus defiling the *hallah* which will be separated from it]. All these things [the lending of vessels and the offering of assistance] were allowed in the interests of peace. Gentiles may be

encouraged [by extending one's best wishes to him for success] during the seventh year, but not Jews. In the interests of peaceful relationships, greetings [of “*Shalom*”] may be exchanged with them [even if they are idolaters and even on their religious holiday, though “*Shalom*” is occasionally used as a Name of God (Bartenurah Gittin 6:9)].

רבנו עובדיה מברטנורא

בו אונין של פשתן: ולא תטחן עמה. שאסור לסייע ידי עוברי עבירה: ובוררת וטוחנת עמה. ולא אסרו הכא באשת עם הארץ החשודה על המעשרות כדאסרו בחשודה על השביעית משום דרוב עמי הארץ מעשרים הן: אבל משתטיל המים. בעיסה: לא תגע עמה. לפי שמשגלגלה הוטבלה לחלה וקא מיטמאה מחמת כלים טמאים, שהרי הוכשרה לקבל טומאה וזו מסייעתה לגלגל ואסור לגרום טומאה לחלה: וכולן לא אמרו. לא התירו להשאילן כלים ולסייען בלא שעת עבירה עצמה אלא משום דרכי שלום: מחזיקין ידי נכרי. אגב גררא דדרכי שלום תנא ליה הכא ומפורש לעיל בפ"ד.

עוברי עברה. וכלן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום. ומחזיקין ידי נכרי בשביעית, אבל לא ידי ישראל. ושואלין בשלומן, מפני דרכי שלום.